

ภูมิปัญญาท้องถิ่น			ลอบดักปลา บ้านคุ้มสังข์	
ต. ห้วยขวาง อ. โกสุมพิสัย จ.มหาสารคาม				
ข้อมูลเจ้าของภูมิปัญญา				
ชื่อเจ้าของภูมิปัญญา		นายสถิตย์ ศรีคุณโน อายุ ๖๕ ปี		
ที่อยู่	๒๕๑ ม. ๑๒ ต. ห้วยขวาง อ. โกสุมพิสัย จ.มหาสารคาม			
อาชีพ	ทำนา	อายุการศึกษาภูมิปัญญา ๕๒ ปี		
ชื่อภูมิปัญญา		ลอบดักปลา		
ประวัติข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น				
<p>ลอบเกิดจากภูมิปัญญาชาวบ้านตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษ สมัยรุ่นคุณปู่เมื่อเกือบ 100 ปีมาแล้ว ซึ่งผู้สืบทอดลอบชื่อว่าคุณปู่ นวล ได้สอนให้ลูกได้ทำอุปกรณ์การจับปลาที่ชื่อว่าลอบ เมื่อนำไปใช้ในการหาปลา ซึ่งในอดีตจะนำไม้ไผ่มาเป็นส่วนประกอบหลักและใช้เชือกจากปอกกล้วยในการมัด หรือผูกไม้และทำกง ด้วยไม้เช่นกัน คือการนำวัสดุจากธรรมชาติมาประยุกต์ใช้เพื่อการดำรงชีวิต และเนื่องจากตัวเองและครอบครัวอาศัยอยู่ในพื้นที่ที่มีแม่น้ำ ดังนั้นการทำอุปกรณ์ในการจับปลาจึงถือเป็นสิ่งที่นิยมทำกันมาก</p> <p>(สถิตย์ ศรีคุณโน, ๑๐ พฤศจิกายน , ๒๕๖๐:สัมภาษณ์)</p>				
กำหนดความรู้/แสวงหาความรู้ (ภายใน/ภายนอก)				
<p>คุณพ่อสถิตย์ ศรีคุณโน อายุ ๖๕ ปี อาชีพทำนา บ้านเลขที่ ๒๕๑ หมู่ ๑๒ บ้านคุ้มสังข์ ตำบลห้วยขวาง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ได้เริ่มหัดทำลอบกับพ่อตั้งแต่อายุ ๑๐ ขวบ อุปกรณ์จับปลาประกอบไปด้วยหลายอย่าง เช่น สวิง ลอบ แห แต่สิ่งที่คุณพ่อสถิตย์สนใจและถนัดมากที่สุดคือ ลอบจับปลาคุณพ่อทำทั้งจำหน่าย และทำเพื่อใช้ในการจับปลาส่วนตัว โดยไม่เคยซื้อของเหล่านี้จากที่ไหนเลย</p> <p>สิ่งที่คุณพ่อสถิตย์ มีความภูมิใจที่สุดคือ ได้สืบทอดการทำลอบจับปลาจากคุณพ่อ ที่เป็นบรรพบุรุษตกทอดมาสู่รุ่นลูกและหลานซึ่งปัจจุบันหาได้ยาก เพราะคนไม่นิยมทำและจับปลาด้วยวิธีแบบโบราณ เพราะมีอุปกรณ์สมัยใหม่ที่ง่ายและหาซื้อได้ง่าย ขั้นตอนการทำยุ่งยากและใช้เวลาในการทำ</p> <p>ราคาลอบที่คุณพ่อขายถ้ามีคนมาขอซื้อนั้นจะอยู่ที่ ๑๐๐ บาท แต่คุณพ่อบอกว่าอยากจะสอนให้ผู้ที่สนใจมากกว่าการทำเพื่อขาย ซึ่งคุณพ่อยากให้ภูมิปัญญานี้สืบทอดต่อไปยังรุ่นต่อไป</p> <p>(สถิตย์ ศรีคุณโน, ๑๒ พฤศจิกายน , ๒๕๖๐)</p>				

การสร้างความรู้(ขั้นตอน/วิธีสร้างภูมิปัญญา)

วัสดุอุปกรณ์การทำลอบ

๑. ไม้ไผ่ทำเป็นรื้อขนาด ๒ นิ้ว
๒. เชือกมัด
๓. ลวด
๔. ตาข่ายตามขนาดของลอบและ งาเข้า งาออก
๕. กรรไกร

แหล่งวัสดุที่ใช้ทำลอบ มีแหล่งที่มา 2 แห่งคือ

๑. ตามตลาดทั่วไป	๒. แหล่งที่ได้จากธรรมชาติ
๑.๑ ตาข่าย	๒.๑ ไม้ไผ่
๑.๒ เชือก	๒.๒ ถ่าน/ฟืน

๑.๓ มีด/ กรรไกร

ขั้นตอนที่ ๑: การเตรียมไม้ โดยการเหลาเป็นรื้อขนาด 2 นิ้ว เสร็จแล้วนำไปลงไฟเพื่อให้เกิดความยืดหยุ่นและคงทน

ขั้นตอนที่ ๒: นำโครงลอบเป็นวงกลมยึดกับลวดวงกลม ประกอบเป็นโครงร่างของลอบแล้วถักวนให้รอบ เพื่อเตรียมยึดกับ ไม้ไผ่ที่เตรียมไว้เป็นรื้อมาวางให้รอบ

ขั้นตอนที่ ๓: นำไม้ไผ่ที่เผาแล้วมาผูกกับลวดให้รอบ ใช้เชือกผูกยึดไว้ให้แน่นทั้งทางด้านหัวและท้าย ลอบ 1 อันใช้ ไม้ไผ่ประมาณ 8-10 ชิ้น

ขั้นตอนที่ ๔: เมื่อนำไม้ไผ่มาผูกรอบๆจนครบห้วงหลักทั้ง 3 จนยึดมั่นและแข็งแรงแล้ว ขั้นตอนต่อไปเป็นการใส่ งา ทั้ง 2 ด้านคือ งาเข้า และ งาออก ซึ่งทำจากตาข่ายให้มีรูปร่างเป็น 3 เหลี่ยมม้วนให้บรรจบกัน ในขนาดที่พอดี เพื่อเป็นทางเข้าของปลา และเป็นกลวิธีที่ไม่ทำให้ปลาที่เข้ามาติดกับดักแล้วไม่หลุดออกไป ขั้นตอนนี้ถือเป็นขั้นตอนที่สำคัญ

ขั้นตอนที่ ๕: การนำตาข่ายมาส้อมรอบตัวลอบจับปลานำตัวลอบที่ใส่เงาเรียบร้อยแล้วมาวัดขนาดกับตาข่ายที่เตรียมไว้ตัดให้ขนาดพอดี เย็บเข้ากับตัวลอบโดยใช้เชือกเป็นตัวยึด เช็กสภาพให้เรียบร้อย ไม่มีรูที่ปลาจะสามารถออกไปได้ ถือเป็นอันเสร็จสมบูรณ์

ลอบจับปลาที่เสร็จสมบูรณ์

การจัดเก็บและการค้นคืนความรู้ (การจัดจำ/เอกสาร/ฐานข้อมูล)

ในการสัมภาษณ์คุณพ่อสตีต ได้มีการบันทึกวิดีโอ ซึ่งคุณพ่อได้เล่าถึงสิ่งที่บรรพบุรุษของท่านได้สั่งสอนและจดจำทำกันมาเป็นเวลาช้านาน คุณพ่อยังเสนอแนะว่าข้อมูลเหล่านี้ยังสามารถหาได้ตามหนังสือและการค้นคว้าแบบสมัยใหม่คือ อินเทอร์เน็ต ซึ่งก็จะมีผู้ที่ถ่ายทอดความรู้เรื่องรอบ แต่ลักษณะและอุปกรณ์ที่อาจจะแตกต่างกันบ้างตามสภาพแวดล้อมของสถานที่นั้น แต่สำหรับคุณพ่อยินดีที่จะให้ความรู้แก่บุคคลทุกท่านที่สนใจ

การถ่ายทอดความรู้และการใช้ประโยชน์ (ซึมซับไว้กับตนเอง หรือ เผยความรู้ให้แก่องค์กร)

คุณพ่อสตีตได้เล่าให้ฟังว่ามีผู้คนมากมายที่มาขอความรู้เรื่องรอบรวมทั้งขอซื้อแต่คุณพ่อนั้นอยากให้ผู้ที่สนใจมาเรียนรู้วิธีการทำกับคุณพ่อ ซึ่งก็มีลูกหลานบางคนมาให้คุณพ่อสอนให้ในช่วงเวลาที่ท่านว่าง ซึ่งคุณพ่อก็ยินดี ท่านยังกล่าวอีกว่าอยากให้ภูมิปัญญานี้ได้คงอยู่และสืบทอดต่อไป เนื่องจากเป็นภูมิปัญญาที่มีคุณค่าทางจิตใจ รวมทั้งยังเป็น การหาปลาเพื่อการยังชีพโดยใช้วิถีธรรมชาติและราคาถูกเป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาไทยสืบไป

พิกัด (สถานที่)

บ้านเลขที่ 251 หมู่ 12 ต.ห้วยขวาง อ.โกสุมพิสัย จ. มหาสารคามเมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม 2523 ได้มีประกาศกระทรวงมหาดไทยเปลี่ยนแปลงแนวเขตสุขาภิบาลวางใหม่ ในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 97 ตอน 114 ทำให้สุขาภิบาลห้วยขวาง ประกอบด้วย หมู่บ้านต่างๆ ได้แก่ หมู่ที่ 1 บ้านคุ้มกลาง หมู่ที่ 2 บ้านคุ้มใต้ หมู่ที่ 3 บ้านคุ้มสังข์

หมู่ที่ 10 บ้านคุ้มสังข์ หมู่ที่ 11 บ้านคุ้มใต้ หมู่ที่ 12 บ้านคุ้มสังข์ และหมู่ที่ 13 บ้านคุ้มกลาง มีเขตพื้นที่ 5.55 ตารางกิโลเมตร ประชากร 10,456 คน จำนวน 2,064 หลังคาเรือน

ภาพภายในบริเวณบ้านของคุณพ่อสตีต

ข้อมูลผู้ศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่น ปีการศึกษา ๒๕๖๐		
ชื่อผู้ศึกษา	นางสาวปวีณา ศรีคุณโน	
หลักสูตร	ประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู (ป.บัณฑิตรุ่นที่ 4)	
รายวิชา	ความเป็นครู (800 5201)	
เน้นศึกษา	ครูกับการอนุรักษ์และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น	
คณะ	ศึกษาศาสตร์	
สถานที่ศึกษา	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	
สถานที่ทำงาน	วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	
อาจารย์ผู้สอน		
1	รองศาสตราจารย์ สำเร็จ คำโหมง (ครูภูมิปัญญาไทย, ศิลปินมรดกอีสาน)	
2	อาจารย์ ดร. พา อักษรเสื่อ	
3	อาจารย์ ดร. ชีรภัทร โครตบรรเทา	
4	อาจารย์ สุชาดา ลดาวัลย์	
5	อาจารย์ อัจฉริยะ วงษ์คำชาว	
6	อาจารย์บุญจันทร์ เพชรเมืองเลย	